א) [גירסת הערוך מליאתא יפירוש רכסים ב) וע' מום' חוליו הכו. ד"ה הנין, ג) ותוספ' מ ד) פסחים לד., ה) ב"ב כה:, ו) בס"ל: דונולו. ז) ולפנינו בערוך ערך זוו א׳׳ז.

פת קיבר. שונד"ר בלע"ז: חומי וכרתי. לא מעלו כך שמעתי. ונראה

בעיני תומי וכרתי מעלי והכי תניא (ב״ק דף פב.) חמשה דברים נאמרו

בשום משביע משחין ומלהיל הפנים ומרבה את הזרע והורג כינה

ירק. אני שמעתי לגנאי ואני אומר

לשבח: עלין. קשין אמהות יפין.

אמהות שרשין: בימום החמה. יפין

שתלננין את הגוף. בימות הגשמים

קשין: מוקינין. מפני הטורח: בי

בירי ובי נרש. ב' עיירות ויש בין

זו לזו מעלות ומורדות והן מולייתא:

אוקנון. הוקינוני: בריבוע של עולם.

כדמפרש ואזיל: נותן לפונה ללפון

עולם ודרומה לדרום עולם. ולא

באלכסונו של עולם: וסימניך. אם

אינך יודע לכוין לפון ודרום: עגלה

בלפון ועקרב בדרום. מזלות הן:

אם אינו יודע לרבעה בריבוע של

עולם. שאינו מכיר במזלות הללו:

מרבעה כמין התקופה. לפי הילוך

סיבוב החמה ניכר איזו רוח דרומית

ואיזו רוח לפונית: חמה יולאה ביום

ארוד. אותו רוח שאתה רואה

שחמה יולאה ביום ארוך של ימי

תקופת תמוז (6) יולאה בלידו האחד

ושוקעת באותו רוח עלמו בלידו

החחר: זהו פני לפון. לפי שהחמה

לעולם ביום ממזרח לדרום מהלכת

כדאמר קרא (קהלת א) הולך אל דרום

והליכת החמה ביום היא אבל בלילה

אינו הולך אלא סובב מחוץ לכיפה

וביום הארוך עומדת בקרן מזרחית

לפונית ומהלכת מזרח דרום ומערב

ושוקעת בקרן לפונית מערבית ובלילה

סובבת פני לפון ולמחרת היום נקלר

מעט ואינה יולאה בקרן אלא נמשכת

מן הקרן ולמזרח מעט ויולאה ובערב

שוקעת בתוך המערב משוך מן הקרן מעט ובלילה סובבת אותו מעט וכל

הלפון ומעט במזרח יותר מליל של

אמש וכן בכל יום עד שיולאה בתקופת

תשרי באמלע המזרח ושוקעת באמלע

המערב לפיכך היום והלילה שוין

ועדיין בכל יום נמשכת לנד דרום

ויולאה ובשקיעתה נמשכת ללד דרום

ושוקעת עד שיולאה ביום בתקופת

טבת בקרן מזרחית דרומית ומהלכת

דרום לבדו ושוקעת בקרן מערבית

דרומית והיינו דקאמר חמה יולאה ביום קלר ושוקעת ביום קלר זהו פני תורה אור השלם הוֹלֵך אֶל דְּרוֹם וְסוֹבֵב
אָל צְפוֹן סוֹבֵב סבֵב הוֹלַךְ הרוח ועל סביבתיו שב

הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה חמה וכו' תקופת תמוז בלידו כל"ל תקופת תמוז בנידו כנ"כ ותיבת יולאה נמחק: (ב) ד"ה ואין תקופה יושכת מתברתה אלא חלי שעה (סימן וכו' טד"ח) תא"מ ונ"ב נ"ל הגה"ה: (ג) תום' ד"ה כאן וכו' אבל נמחק: (ד) ד"ה וחין בין וכרי אנו משלימין לה בצ"א יום וכרי וגם די ומחלה שכסוף מקופת תשרי העודפות על נ״ה יהיו קלרות וכתקופת טבת יהיו בינוניות נ"ב ר"ל כשתחופת תשרי נופלת בשלש שעות ביום תפול תקופת טבת בעשר ומחלה ביום ואז היום קלר ומשלימין אותם הו׳ שעות ומחלה בימים : בינונים

לעזי רש"י שונד"ר [שיאונדיי"ר]. משני, בעל איכות נחותה.

מוסף רש"י עגלה בצפון. אותן כוכנים העשוים כעגלה, והוא מול שור (פסחים צד.). הולך אל דרום וסובב הורך אל דרום וסובב אל צפון. סיקף סיוס קרוי הילון, שהוא כמוך החלל, ואת היקף הלילם קרוי סיבוב, שהוא מקיף כחון, וביוס לעולם מהלכת בדרום אלינו ביוס קלר אינו מהלד פחות מרוח בלילה קלרה של תקופת תמוז אינו סובב פחות מרוח לפונית (שם). פעמים מהלכתן. כ.ס ארון של תקופת תמוז שהיא יולאה בקרן לפונית מזרחית ושוקעת בקרן יהעמים מסבבתן. ביום קלר שהיא מזרחית בקרן בלילה ג' רוחות וחוח.

רבינו חננאל

אמר רב הונא בריה דרב הושע (אתא דנרש ודבי בארי) [הני מוליאתא דנרש ודבי בארי]. פי׳ (דביקים) מוליאתא ת״ר הבא לרבעה מרבעה העולם, נותן צפונה לצפון העולם [ודרומה לדרום העולם]. והרוצה לכוון צפון

. בשמים, והוא צפון העולם, וכנגדה עקרב בדרום. והמכין ומרבע העיר, המקום שהוא תחת העגלה הוא הצפון, ושתחת עקרב הוא הדרום, וכשנותן ימינו לדרום ושמאלו לצפון, לפניו מזרח ואחריו מערב. בא ר' יוסי ואמר הין כן הוא כי עגלה בצפון ועקרב בדרום, מיהו לאו כל אדם יכול לכווין כיוון זה בקביעות הכוכבים, אלא נוח לו לרבעה בסביבות התקופה. כיצד, מקום שהחמה זורחת בו בתקופת תמוז והוא חלון (פעמון) (נעמון) והולך וסובב לאחוריו ומהלך כל היום המזרח והדרום ועולה ושוקעת כנגדו במערב, זהו פני צפון. ומקום שהחמה זורחת בו בתקופת טבת מחלון בילגה, והולך ויודר ושוקעת כנגדו במערב, זה פני דרום. תקופת ניסן ותקופת תשרי חמה יוצאה באמצע מזרח ושוקעת באמצע [מערב]. בתקופת ניסן (ו)זורחת מחלון תעלומה והולך וסובב בקרן צפונית חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון (נעמון. בתקופת

באן בעלין כאן באמהות כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים. פ״ה דעלין קשין ואמהות יפין אמהות שרשין בימות החמה יפין שמלננין הגוף בימות הגשמים קשין משמע לפירושו דעלין לעולם קשין ואפי׳ אמהות אינן יפין אלא בימות החמה ותימה דבפרק שבמעים וכרישין נמי תניא בברכות (דף מד:) דיפין לבני מעים: שום

קמא דע"ז (דף יא.) אמר גבי אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שלחנם לא לנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים ונראה לפרש דכאן בימות החמה וכאן בימות הגשמים כלומר עלין ואמהות חד מעלי בימות החמה וחד מעלי בימות הגשמים ואית ספרים דגרסי ואיבעית אימא הא והא בעלין אבל ⁽¹⁾ באמהות

ואין בין תקופה לתקופה אלא צ"א

לעולם מעלו: יום ושבע שעות ומחצה. והשה לר"י דאם יש לעולם ביו ביום קלר ובין ביום ארוך י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה אם כן אין התקופות שוות ולעולם האחת ארוכה מהחחרת שאם תפול תקופת ניסן בתחלת ליל ד' תפול תקופת תמוז בז׳ שעות ומחלה בלילה ותהופת תשרי בג' שעות ביום הרי במקום ז' שעות ומחלה הקטנות שבליל תמוז שלא נפלה תקופת תמוז בתחלת לילה אנו משלימין לה (ד) ל"א יום וז' שעות ומחצה בלילי תשרי שהן בינוניות וגם בז' ומחלה שבסוף תקופת ניסן העודפות על ל"א היו קלרות ובתקופת תמוז היו בינוניות ואם נאמר שהשעות לעולם שוות וביום ארוך ובלילה ארוך י״ח שעות ובלילה קצר ו׳ או להפך לא משכחת הא דאמרת אין תקופת ניסן נופלת אלא כו׳ אין תקופת תמוז נופלת אלא כו' [וכן שארי התקופות כולן] וגם לא משכחת הא דאמרינן בפרק מפנין בסופו (שבת דף קכט:) דבתלתה בשבתה ובמעלי שבתה קאי מאדים י בזוגי ובשאר יומי לא קאי ולפי זה משכחת לה נמי דבשאר יומי קאי ובהאי לא קאי:

פלגה

בתומי וכרתי הא בשאר ירקי כדתניא שום ירק כרישין חצי ירק נראה צנון נראה מם חיים והא תניא נראה צנון נראה סם המות לא קשיא כאן בעלין כאן באמהות כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים אמר רב יהודה אמר רב כל עיר שיש בה מעלות ומורדות אדם ובהמה שבה מתים בחצי ימיהן מתים ס"ד אלא אימא מזקינים בחצי ימיהן אמר רב הונא בריה דרב יהושע הני 6 מולייתא בי בירי ודבי נרש אזקנון תנו רבנן י אבא י לרבעה מרבעה בריבוע עולם נותן צפונה לצפון עולם ודרומה לדרום עולם וסימניד י עגלה בצפון ועקרב בדרום רבי יוםי אומר אם אינו יודע לרבעה בריבוע של עולם מרבעה כמין התקופה כיצד ב חמה יוצאה ביום ארוך ושוקעת ביום ארוך זה הוא פני צפון חמה יוצאה ביום קצר ושוקעת ביום קצר זה הוא פני דרום תקופת ניםן ותקופת תשרי חמה יוצאה בחצי מזרח ושוקעת בחצי מערב שנאמר י הולך אל דרום וסובב אל צפון יי הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון בלילה סובב סובב הולך הרוח אלו פני מזרח ופני מערב פעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן אמר רב משרשיא ליתנהו להני כללי דתניא לא יצאה חמה מעולם מקרן מזרחית צפונית ושקעה בקרן מערבית צפונית ולא יצאה חמה מקרן מזרחית דרומית ושקעה בקרן מערבית דרומית אמר שמואל י אין תקופת ניםן נופלת אלא בארבעה רבעי היום או בתחלת היום או בתחלת הלילה או בחצי היום או בחצי הלילה ואין תקופת תמוז נופלת אלא או באחת ומחצה או בשבע

פת קיבר ושכר חדש וירק לא קשיא הא

ומחצה בין ביום ובין בלילה ואין תקופת תשרי נופלת אלא או בשלש שעות או בתשע שעות בין ביום ובין בלילה ואין תקופת מבת נופלת אלא או בארבע ומחצה או בעשר ומחצה בין ביום ובין בלילה יום ושבע שעות ומחצה ואיז ואין בין תקופה לתקופה אלא תשעים ואחד יום ושבע שעות ומחצה ואיז תקופה מושכת מחברתה אלא חצי שעה ואמר שמואל אין לך תקופת ניסן שנופלת בצדק שאינה משברת את האילנות ואין לך תקופת מבת שנופלת בצדק שאינה מייבשת את הזרעים והוא דאיתליד לבנה או בלבנה או בצדק:

דרום: פני מורה ומערב פעמים מהלכתן. ביום בימים הארוכין פעמים מסבבתן בלילה בימי תקופת טבת: ליסנהו להני כללי. דאמרן לעיל חמה יוצאה ביום ארוך כו': או בסחלם היום או בסחלם הלילה כו׳. לפי שהמאורות נתלו בתחילת ליל רביעי בשבת ובחדש ניסן וימות החמה שם״ה ימים ושש שעות חשוב אותן כולם בשביעיות וישאר בידך יום ורביע נמצאת תקופת ניסן בשנה הבאה בחצי ליל חמישי לשנה השלישית בתחלת יום ו' ובשנה הרביעית בחצי יום שבת וכן לעולם יום ורביע בין תקופת שנה לתקופת שנה הבאה ולעולם הן כלות בא' מן הרביעיות הללו: ואין חקופת חמוז נופלח אלא באחם ומחלה או בשבע ומחלה או ביום או בלילה. שכשתקופת ניסן נופלת בתחלת היום אותה של תמוז בשבעה ומחלה ביום וכשתקופת ניסן בחלי היום של תמוז בא' ומחלה בלילה לפי שז' שעות ומחלה יש בין תקופה לתקופה שבאותו יום שזו נופלת זו נופלת אלא נמשכת להלן משעה שנפלה זו ז׳ שעות ומחלה שהן ל׳ שעות לד׳ התקופות דהיינו יום ורביע ולפי זה החשבון אותה של תשרי נופלת או בג׳ או בט׳ אם נפלה תקופת תמוז בא' ומחלה של תשרי נופלת בט' ואם של תמוז בז' ומחלה של תשרי בג' וכן כולם וזהו סימן אזג"י ואט"ד כשתקופת ניסן בא' של חמוז בז' ומחלה ושל תשרי בג' ושל טבת בי' ומחלה ושנה שניה של ניסן בחלי היום דהיינו בו' שעות ושל חמוז בא' ומחלה ושל תשרי בט' ושל טבת בד' ומחלה ביום: ואין בין הקופה לחקופה כו'. כדפרישית. חשוב ל"א יום כולן שביעיות תמימות הן וז' שעות ומחלה היא נמשכת אחריהן שימי התקופות כך הם ל"א יום וז' שעות ומחלה שהן רביע של שם"ה ורביע: ואין סקופה מושכם מחברסה אלא חלי שעה. כי סימן לחליו או״ח גי״ח וא״ח טד״ח. שמוש השעות כל״ש למח״ן הוא סידורן והילוכן תחלת ליל א׳ בשבת משמש כוכב ואחריו לבנה ואחריו שבתי לדק מאדים חמה נוגה הרי ז' שעות וחוזרים חלילה נמלא שעה ראשונה ליום א' בשבת חמה ואחריו נוגה ועוד כל"ש למח"ן חמלא סימני שעות ראשונות של ימות השבוע חל"מ כלנ"ש ימים וסימני שעות ראשונות של כל לילי השבוע כלנ"ש חל"מ ור' שבתי דטל"וי? הרופא זל"ל פירשו היטב בספר חכמוני שלו למה נסדרו הכוכבים בענין זה וכיון דאין בין תקופה לתקופה אלא ז' שעות ומחלה נמלא שאם נפלה תקופת ניסן בתחלת כוכב תקופת תמוז יפול בחלי כוכב תשרי בראש לבנה טבת בחלי לבנה וכן כולם כשחוליא ז' שעות ומחלה אחר נפילתה של זו תגיע לאותה שעה עלמה אלא שנמשכת חלי שעה לאחריה: והני מיני דאסיניד. מולד לבנה של ניסן או של טבת בשעת לבנה או בשעת לדק:

וממקום הנביאים המזרחי להיות החמה טבת ותקופת תמוז. שבעה שמות נקרא שער סוד שער התווך, שער החרסית, שער איתון, שער חדש, שער העליון, שער היסוד כר. ומפורשים כולם. אמר שמואל אין תקופת ניסן נופלת אלא בארבעה ריבעי היום או בתחילת היום או בתחילת ייטר כדי הייטר של בתצי השל בי שמות אין הקופת כים במירה את בתייבור ביר הייטר ביר הייטר ביר הייטר הייטר הייטר המ הלילה או בחצי היום או בחצי הלילה. ואין תקופת תמוז נופלת אלא באי די, ואין תקופת תשרי נופלת אלא בני רי. ואין תקופת טבת נופלת (אלא) בדי יי כדי שתיפול תקופת ניסן בתחלת היום ותקופת תמוז בשבע שעות. ותקופת תשרי בג'י

שעות. ותקופת טבת בי' שעות. ושנה אחרת ואט"ד אמר שמואל אין בין תקופה לתקופה אלא ז' שעות ומחצה, ואין תקופה מושכת מחברתה אלא חצי שעה. אילו כולן פשוטות הן. ואמר שמואל אין לך תקופה ניסן שנופלת בצדק שאינה משברת את האילנות. ואין תקופת טבת נופלת בצדק שמייבשת אילנות, והוא דאיתיליד לבנה או בלבנה או בצדק.

סי׳ שלח סעיף ג: יש ב מיי פי״ג ופי״ב מהל׳ קה״ח: ב מייי פ"ט שם הל' ד סמג עשין מו טור א״ח בא ד מיי שם הלי ב טור

רבינו חננאל (המשך) תשרי זורחת מחלוז נוגה והולך וסובב בקרן דרומית חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון] בילגה. כו שכוגים לוזרון) בתקופת טבת סובב בקרן (כמימי) ובמימין אקיאנוס (כמימי) (במימין אקיאנוט בין קצות השמים לקצת הארץ כו' לפיכך היום והלילה שוין. נמצאת החמה עולה וזורחת מתקופת ניסן עד תקופת תמוז, מאמצע הרקיע ולצפון, מהלכת ביום ממקום שזורחת כנגד . הנשאר מז המזרח כולו. ובמערב עד שמגיע כנגד שזרחה המקום ושוקעת בו. וכז בכל יום . בתקופת תמוז זורחת בקרז מזרחית צפונית . זלכת ביום ודרום ומערב ושוקעת בקרן מערבית צפונית עד חוזרת החמה ועולה כנגד הדרום בכל יום ויום עד שחוזרת בתקופת תשרי באמצע המזרח, עולה והולכת בכל יום עד שחוזרת בתקופת טבת בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן דרומית מערבית. נמצא מהלכת מזרח ומערב ופעמים פעמים ביום בבב. לעולם וכצפוז לעולם כלילה. ולא וראית לעולם ביום ברוח צפונית, ולא בלילה ונית, ו... דרומית. וזהו בלילה) כרוח שכתוב (צפון [הולך אל דרום וסובב אל צפוז הולד אל דרום ביום נסובב אל צפון בלילה] סובב הולך הרוח וכו׳ וזהו (ו)פני מזרח ומערב יהרן (ו)פני מחירו בנים. שפעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן. זו דרך זו מסבבתן. זו השמועה ובעלי כוכבים משרשיא ודחה דברי רבי יוסי ואמר ליתנהו להני כללי, מעולם לא יצאה חמה מקרן מזרחית צפונית, ולא שקעה בקרן מערבית צפונית, וכן לא מקרן י. דרומית, ולא שקעה בקרן מערבית דרומית. תלמוד ארץ ישראל א"ר יוסי מי שאין יכול [לכוין] את הרוחות, ילמוד מן הרוחות, ילמוד מן התקופה ממקום שהחמה זורחת בתקופת תמוז עד טבת, אילו פני מזרח. ששוקעת בתקופת טבת עד מקום ששוקעת בתקופת תמוז אילו פני מערב. והשאר אירו פני מעוב. ווושאו פני צפון ודרום, כדכתיב הולך אל דרום וסובב אל צפוז. ניחה בשילה ובבית